Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem

Цана асобнага нумару 20 грош.

НАРОДНАЯ СПРАВА

Выходзіць два разы ў тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6. (Wileńska 12, m. 6). Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр. Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 10 Вільня, Субота, 21-га жніуня 1926 г. Год I.

Суды і амністыя.

Пасьля скандальнае справы забойства ў Львоўскім вастрозе Бэсарабай, пасьля мучаніцкае сьмерці бязьвіннага Вайтовіча ў Красным,—ізноў крывавы абраз сьмяротнае расправы паліцыі з б. капітанам Вэнклерам у тым-жа Львове..

І характэрна тут тое, што факты паліцэйскага душагубства ў-ва ўсіх гэтых трох найярчэйшых выпадках *ўстаноўлены польскай-жа ўладай*, а забойцы Вэнклера, як відаць з заметкі, перадрукаванай намі тут побач з пэпэсаўскага „Robotnik'a“, ужо знаходзяцца навет пад арыштам... Дык падаваньне іх ня можа быць абвешчана „манлівым жаданьнем кампраметаваньня Польшчы перад заграніцай“, як польская буржуазная прэса звычайна называе ўсякую спробу прыадкрыць заслону над усімі страшэнствамі вастрожнага жыцьця ў Польшчы.

Ужо самы сьледчы арышт пры пануючых у польскіх вастрогах парадках і звычаях „бадання“ зьяўляецца для палітычных вязьняў *самай страшнай карай*, якую яны прымушаны цярпець да вынясеньня ім судовага прыгавору. А колькі-ж з іх пакутуе бязьвінна— проста па ілжываму агавору нейкага правакатара, які „патрабуе нечым жыць“?!... Колькі спраў цягнуцца гадамі, а пасьля аказваецца, што арышт быў беспадстаўны?

А судовыя прыгаворы? Якія яны, як яны выносяцца?

На гэтыя пытаньні дае вельмі красамоўны адказ нашае штодзеннае жыцьцё. Міма іх ня мог прайсьці навет орган „маральнае санацыі“ (Пілсудскага) „Głos Prawdy“, які зьмясьціў у нумары з 10 жніўня характэрную стацьцю „O sanację sądownictwa“.

Ужо сам пракурор Найвышэйшага Суда, Уляноўскі,—піша „Głos Prawdy“,—„не вагаючыся, галасна заяўляў аб упадку судоў і ў гэтым факце бачыў адну з праяваў няўхільнага расстройства дзяржавы“. — Дык „даўно ўжо грамадзянства чакае на практычную санацыю“ польскіх судоў. І газэта падае рад фактаў проста скандальных, якіх ня можна цярпець у ніякім судзе, калі той запраўды мае выконываць існуючыя законы. Вось пара прыкладаў.

„На судзе (— ведама-ж, у палітычных справах!) выступае, як сьведка, асьпірант ці навет вывядоўца палітычнае паліцыі і рысуе гісторыю падсуднага. Калі ў нейкім мамэнце абарона сумляваецца ў вартасьці доказаў яго паказаньняў і пытаецца, *з якое крыніцы* ўзяты ягоныя ведамасьці, — сьведка прыкрываецца *службовай тайнай*,—хоць гэную тайну ўвасабляе найчасьцей *правакатар, які не заслугуе на даверые.* І гэтага для суда хватае, а пратэст абароны астаецца бяз выніку.—А тымчасам абязваючы ўстаў у арт. 704 выразна прадбачыць выпадкі службовае тайны, і сярод іх *няма пададанага вышэй выпадку!*“

Далей галоўны орган пілсудчыкаў напамінае і аб такім факце, што суд быў прымушаны выклікаць на дапрос сьледчага Судзьдзю—„ў справе *недапусьцімага запісу паказаньняў падсуднага на пачатным сьледзтве*“...

І гэтак далей.

Рэдакцыя газэты гаворыць з вялікім пераканаяньнем аб патрэбе „маральнага аздараўленьня“ польскіх судоў. Але, трэбуючы яго, яна ні словам не ўспамінаець аб *ахвярах „нездароўя“ гэных судоў*—аб тых тысячах палітычных вязьняў — засуджаных і недасуджаных, якія павольна выміраюць ад цяжкога вастрожнага жыцьця і ад рукі самазванных катаў.

Тым часам іменна сваей *крытыкай польскіх судоў* паны пілсудчыкі самі мімавольна прамаўляюць *на карысьць амністыі палітычным вязьням.* Ясна, што трэба перадусім звольніць тых, аб кім заўсёды можа істнаваць падазрэньне, што гэта—ахвяры ня толькі сацыяльнае несправядлівасьці наагуль, але і ахвяры *няспраўнасьці справядлівасьці ў буржуазным разуменьні яе.* І нельга супакоіваць сваё сумленьне *рожавымі спадзяваньнямі на будучыню* ды спакойна спаць, ведаючы, што тысячы людзей мо' зусім бязьвінна пакутуюць з прычыны істнаваньня *чорнае мінуўшчыны і панурае сучаснасьці...*

Каты.

Апошнімі днямі было выкрыта страшнае забойства ў паліцэйскім сьледчым арыштце ў Львове. Забіты — Раман Вэнклер, 30 гадоў, былы капітан польскае арміі, па занятку чыноўнік. 23./VII. сёл. году ён быў арыштаваны за тое, што заступіўся ў кавярні за жанчыну, якую правакацыйным спосабам зачапляў камісар паліцыі. Вэнклер быў выпіўшы і пабіў камісара. Сваім знаёмым, а так-жа ў бальніцы перад сьмерцяй Вэнклер заявіў, што 7 паліцыянтаў, каб памсьціцца над ім за пабіцьцё камісара, **патаўклі яго так страшэнна, што ён меў паламаныя ўсе робры і саўсім разьбітыя санкі.** Тое-ж самае сцьвярдзіла сэкцыя трупа. Некалькі ўжо дзён ідзе сьледзтва.

У сувязі з выпадкам „zawiesili“ ў службе дырэктара турмы і двух паліцыянтаў, аднак нікога не арыштавалі. Паліцыя стараецца справу затушаваць. У Львоў прыехаў з Варшавы інспэктар Людвіноўскі“. (Robotnik № 222).

Як дадаткова падаець газэта, два паліцыянты ў сувязі з гэтай дзікай справай арыштаваны.

Кентшыньскі, які толькі-што вярнуўся з Масквы ў Варшаву.—Віленскае „Слова“ наказуе, што на запытаньні журналістаў ён заявіў, што ў СССР— **„зусім спакойна, і ўнутраныя партыйныя разыходжаньні не выяўляюцца вонках“...**

Гэтым адразу адкідаецца ўся тая брахня аб „хатняй вайне“ і цэлым радзе „паўстаньняў“, якімі была запоўнена польская прэса, не выключаючы і найбольш паважных яе органаў,—хаця пэпэсаўскі „Robotnik“ ня стыдаецца і далей расьпісываць усе гэтыя „войны ды паўстаньні“.

Гэтай аб'ектыўнай інфармацыяй мы пакульшто абмяжоўваемся. Да зьместу ідэйнага спору, яго прычын і характару мы йшчэ вернемся. Адзначым толькі, што перамагла асноўная лінія радавай палітыкі, якая лучыць сялян і работнікаў, як роўных з роўнымі будаўнічых сацыялістычнай радавай дзяржавы.

Эканамічнае збліжэньне Францыі і Нямеччыны.

Ня так даўно была падпісана гарговая ўмова між Францыяй і Нямеччынай, якая давала нямецкім купцам амаль не даваенныя варункі на францускай тэрыторыі. Вялікай перамогай Нямеччыны зьявіўся дазвол немцам закладаць торговыя і прамысловыя прадпрыемствы ў францускіх калёніях Того і Камэрун, якія да вайны былі нямецкімі. Гэткім чынам немцы пачнуць сьпярша эканамічна адваёвываць свае калёніі ад Францыі... Француская прэса ўжо згары бачыць, што затым пойдзе і палітычны паварот калёніяў да Нямеччыны.

Яшчэ больш важным выяўленьнем збліжэньня Францыі і Нямеччыны зьяўляецца стварэньне вялізарнага жалезна-сталёвага трэсту ўсіх прамыслоўцаў гэтых краёў, да якога далучыліся і бэльгійскія ды люксамбурскія. Гэты вялізарны трэст, які будзе вытвараць каля паловы ўсей сусьветнай колькасьці жалеза і сталі, будзе дыктаваць цэны сусьветнаму рынку.

Да вайны рэйнскім вугальна-жалезным басэйнам валадала Нямеччына, што зрабіла яе амаль не наймагутнейшай дзяржавай у сьвеце. Пасьля вайны Францыя мелася захапіць гэты ўвесь раён, далучыўшы да адабранага ад Нямеччыны жалезнага басэйну Лётарынгіі яшчэ і акупаваны басэйн Руры. Але Францыя аказалася бязсільнай утрымаць увесь гэты раён — і эканамічна і палітычна. Парэзаны на кускі палітычна, ён аднак зьвязаны ўвадно эканамічна. І вось моц экономікі лучыць палітычна варожыя дзяржавы: па-над іх граніцамі ствараецца вялізарнае прамысловае аб'яднаньне. Але ў выніку гэтага аб'яднаньня, ведама-ж, найбольш выйграе больш моцная фінансава і эканамічна Нямеччына, якая патроху і будзе захапляць гаспадарчае панаваньне над Францыяй...

Што Францыя шпаркім крокам ідзе да нейкага заняпаду, у гэтым няма сумліву.

БАЦЬКІ! Шліце дзетак Вашых у беларускія гімназіі — у Вільні, Радашкавічах, Наваградку, Клецку!

Што робіцца у СССР?

Мы вельмі асьцярожна інфармавалі нашых чытачоў аб здарэньнях у СССР—у сувязі з адыходам так-званай „апазіцыі“ ад палітычнай лініі большасьці—так-званага „сталінскага цэнтру“, які кіруе ўсім палітычным жыцьцём у СССР. Верыць усяму таму, што пісала зарубежная эміграцкая прэса, бачыўшая ўжо тое, што толькі яшчэ жадае бачыць,—верыць таму, чым кармілі польскую прэсу такія „жоўтыя“, бульварна-сэнсацыйныя крыніцы, як слаўнае „Усходняе Агенцтва“,—мы, зразумела, не маглі. Далейшае разьвіцьцё здарэньняў паказала, наскольki наша асьцярожнасьць мела падставу.

Сьледам за супакоіваючай інфармацыяй радавага пасла ў Варшаве Войкова, да якой з такім недаверыем аднялася польская буржуазная прэса, адазваўся орган чэска-славацкага міністра замежных спраў Бэнэша — „Прагер Прэссэ“. Вось якую інфармацыю з Масквы дае гэты афіцыёз чэска-славацкага ўраду:

„Унутры ком-партыі пасьля апошняга паседжаньня Ц. Вык. Кам. адносіньні разьвіваліся гэткім парадкам.—Усім арганізацыям было запрапанавана выказацца аб сутнасьці пастановаў Ц. В. К. Усе рэзалюцыі згодны з асноўным пунктам гледжаньня Ц. В. К.: усе арганізацыі выказаліся проці ўсялякай апазіцыі... Значыць, палажэньне Ц. В. К. зусім моцнае, і добры ўраджай толькі зробіць яго яшчэ больш трывалым і моцным.

„Проці правадыроў апазіцыі ніякіх асаблівых мераў учынена ня было. Зіновьев працуе й далей у Комінтэрне і ў пачатку восені, як заўсёды, паедзе ў одпуск.—Лашэвіч і іншыя—у Маскве. Сакольнікоў ужо некалькі дзён, як сядзіць у Парыжу. Троцкі зусім не выяжджаў з Масквы і працуе ў галоўнай камісіі па канцэсіям... Становішча яго — такое-ж, як было да таго... Троцкі — дысцыплінаваны партыйнік, чаму ён і застаўся ў Політ-Бюро. Становішча Каменева — кранулася моцна, дык на яго мейсца шукаюць адпаведнага чалавека.

„У Радавай Украіне пануе поўны спакой, — уся ўвага зьвернена на новы ўраджай. Ідэолёгічныя спрэчкі між большасьцю і апазіцыяй выплываюць перадусім з розьніцы паглядаў на тое, як павінна будавацца сацыялістычная радавая дзяржава. Большасьць настроена аптымістычна (бадзёрна), апазіцыя, наадварот,—пэсымістычна (сумна), амаль не паражэнча... Апазіцыя зусім пазбаўлена магчымасьці правясьці ў жыцьцё сваі пагляды, бо чырвоная армія і атрады асобнага назначэньня зусім не захоплены апошнімі здарэньнямі (гэта значыць: агітацыяй апазіцыі). Палажэньне наагул зусім не такое напружанае, каб можна было гаварыць аб адкрытай барацьбе двух лагераў. У апазіцыі няма іншага выхаду, як толькі пакарыцца, бо „адзінства партыі“—галоўны лёзунг, за які стаяць 99 проц. яе сяброў. Чысьленасьць, ідэолёгічны ўплыў і папулярнасьць усіх правадыроў апазіцыі—зусім не настолькі вялікія... Калі-б апазіцыя не пакарылася, тады яна была-б папросту выкінута з партыі, чаго яна ня хоча сама. Той факт, што Зіноўьев астаецца ў складзе Ц. Выкан. Камітэту, павінен аблягчыць адступленьне і іншым сябром апазіцыі“.

Так інфармуе аб здарэньнях у СССР афіцыёз чэска-слав. ўраду.

Значна карацей, але па сутнасьці амаль ня тое-ж кажа і польскі пасол пры ўрадзе СССР п.

У Польшчы.

Прамова мін. Клярнэра ў Кракаве.

У кракаўскай гандлёвай палаце мін. фінансаў Клярнэр сказаў прамову, у якой паміж іншым сцьвярдзіў, што польскі бюджэт ужо мае фактычна раўнавагу. Што датычыць валюты, дык урад можа лёгка падняць яе ровень, але гэта нявыгадна для гаспадаркі краю. У кожным разе валюта—стаіць моцна. Цяпер задача—рэарганізаваць Польскі Банк, прыцягнуўшы ў яго заграпічныя капіталы (прасьцей: прадаўшы ўплывы на яго палітыку заграпічнаму капіталу...). Заграпічная пазыка вельмі патрэбна для Польшчы, але... але, відаць, пакуль што яшчэ яе не даюць... Міністар казаў далей, што ўрад маніцца „ўшляхотніць“ падаткавы апарат і сыстэму... Гэта мае значыць, быццам урад хоча — абнізіць наагул падаткі, а недахват даходаў замясьціць лепшай гаспадаркай у дзяржаўных манаполіях і прадпрыемствах...

Пажывем—пабачым.

Сёлетні ўраджай у Польшчы.

Афіцыяльная статыстыка сцьвярджае, што, як высьветлілася да 1 жніўня, сёлетні ўраджай у Польшчы крыху горшы, чым леташні.—Пшаніцы менш на 6,4%, жыта—на 13,7%, ячменю—на 2,9%, аўса—на 3,3%.

П. Міхальскі—міністрам фінансаў?

Польскія газэты паведамляюць, быццам кандыдатам на мейсца сяньняшняга міністра фінансаў Клярнэра зьяўляецца пас. Міхальскі. П. Міхальскі—былы міністар фін. у габінэце Вітаса. Ён належыць да групы „хрысьціянскіх абшарнікаў“ Строньскага і Дубановіча, якія, відаць, узаемна пачулі вялікую сымпатыю з „урадам санацыі“ марш. Пілсудскага...

Рада міністраў афіцыяльна запярэчыла весткам, быццам прэм. Бартэль прапанаваў партфэль фінансаў п. Міхальскаму. Моʻ яшчэ і не прапанаваў...

Дэкрэт аб чужаземцах.

У „Дзеньніку Устав“ зьмешчаны дэкрэт прэзыдэнта аб чужаземцах. Паводле дэкрэту Рада Міністраў мае права, з увагі на дзяржаўную бясьпечнасьць, а таксама ў мэтах палітычных, гаспадарчых ці санітарных, увясьці на пэўны азначаны час вынятковыя абмяжаваньні правоў чужаземцаў. На час гэтага вынятковага стану можа быць спынены гранічны рух, можа быць забаронены часова ці стала пабыт чужаземцаў на тых ці іншых абшарах і т. п... Дэкрэт увойдзе ў сілу 1 студня 1927 г.

Францыя мірыць Пілсудскага з Сікорскім.

Адна з францускіх газэт зьмясьціла інсьпіраваны артыкул, у якім даводзіцца патрэба, каб марш. Пілсудскі памірыўся з ген. Сікорскім, — бо абодва гэтыя найвыдатнейшыя ў Польшчы асобы павінны дружна працаваць на карысьць айчыны.

Каго мілуюць?

„Gazeta Warsz. Por.“ з 13 жніўня падае вестку з Роўнага, што прэзыдэнт Мосьціцкі памілаваў сямёх бандытаў, засуджаных на сьмерць за праліцьце крыві і рабункі сярод акалічнага насяленьня. Памілаваныя бандыты належалі да ўславіўшаеся на ўсю Польшчу сваімі крывавымі дзеяньнямі банды Мядзьведзева.

Аднačасна з гэнымі бандытамі быў у Роўным засуджаны дывэрсант—камуніст. Гэтага—як піша „Gazeta Warsz. Por.“—пан прэзыдэнт адмовіўся памілаваць, і яго назаўтрае сказьнілі...

Раскол у Н. П. Р. (Нацыянальнай Рабочай Партыі).

15 г. м. адбыўся ў Пазнані зьезд Н. П. Р., на якім былі прысутны 164 дэлегаты. Перад пачаткам нарад лявіца выйшла з салі і наладзіла свой зьезд.

Заснавана на ім новая партыя Н. П. Р. — лявіца.

Лявіца правільна абвінавачывае правых правадыроў у здрадзе, але й сама ня многа больш варта. Па сваей ідэолёгіі зьбліжаецца яна цяпер да ППС. Пачатак у кожным выпадку ёсьць. Н П.Р. —гэта партыя яшчэ больш правая, як ППС. Зрабіўшы першы крок, лявіца — трэба спадзявацца — будзе змушана пайсьці яшчэ далей налева.

Забастоўка ў паньчашарскім промысьле.

Работнікі паньчашарскіх варштатаў у Лодзі паставілі дамаганьне 25 проц. падвышкі. Фабрыканты згадзіліся толькі на 10 проц. З прычыны няўступчывасьці фабрыкантаў — распачалася забастоўка.

14-га г. м. адбылася ў гэтай справе канфэрэнцыя ў Інспэктара Працы. Да паразуменьня не дайшло, бо фабрыканты першым варункам перагавораў паставілі спыненьне забастоўкі. Забастоўка расшырылася, прыймаюць у ёй учасьце 5 тысяч работнікаў („Robotnik“ № 225).

Дынамітныя замахі ў Сілезіі.

Газэта „Polonia“, якая выходзе ў Катовіцах, падае ў № 210 апісаньне дынамітных замахаў на Сьлёнску. У 1923—26 гадох іх было зроблена ажно 42. Усе былі зроблены паводле аднае сыстэмы і карыстаючыся тымі ж самымі выбуховымі матэрыяламі. Часьць замахаў была скіравана проці немцаў, часьць проці паліцыі і часьць проці палякоў. Усе адбыліся на палітычным груньце.

Угодкі расстрэлу Ботвіна.

У тым тыдні—у ноч з чэцьвера на пятніцу—у угодкі расстрэлу камуніста Ботвіна, які забіў правакатара Цэхноўскага — камуністы ў Лодзі зьнялі на вуліцы, дзе жыў да расстрэлу Ботвін, таблічкі з надпісам „Ul. Szpitalna“ і павесілі другія—з надпісам: „Ulica Botwina“.

Паліцыя, ведама-ж, гэныя таблічкі „сканфіскавала“.

Пасьля „маёвай маральнай санацыі“.

Неспадзяваная рэвізія ў казённай фабрыцы амуніцыі пад Варшавай выкрыла зладзейскую афэру паноў афіцэраў—кіраўнікоў фабрыкі. 2 капітаны Вальтэр і Флерацкі,—змовіўшыся з касірам і бухгальтэрам фабрыкі, напісалі фальшывы рахунак для неістнуючай фірмы на 29 тысяч злотых, якія і падзялілі між сабой і ўчасьнікамі зладзейства. Усе арыштаваны.

Заграніцай.

II Кангрэс нацыянальных меншасьцяў у Жэневе.

25-га жніўня ў Жэнэве мае адбыцца II Кангрэс прадстаўнікоў нацыянальных меншасьцяў эўрапэйскіх дзяржаў. На першым кангрэсе, які адбыўся ў кастрычніку 1925 году, былі прадстаўлены 30 групаў меншасьцяў розных дзяржаваў. Новы зьезд павялічыцца 6 новымі групамі. З-пад Польшчы маюць паслаць дэлегатаў меншасьці: беларуская, украінская, жыдоўская і нямецкая.

Нямеччына хоча адкупіць Паморые.

У парыжскай газэце „L'Avenir“ („Будучына“) надрукована вельмі цікавая карэспандэнцыя аб настроях, якія выклікала ў Польшчы, (а мо і ў Францыі?!) прапазіцыя Нямеччыны—адкупіць ад Польшчы назад былае нямецкае Паморые. Ясна, што артыкул францускай газэты — інсьпіраваны (прасьцей: аплочаны) з Польшчы, што дае лішні довад таму, насколькі паважна стаіць справа аб павароце Паморыя да Нямеччыны ў эўрапэйскай публічнай лініі. Француская газэта страшыць Эўропу выбухам абурэньня з боку польскага грамадзянства, магчымасьцяй новай вайны, якая зараз-жа ператворыцца ў агульна-эўрапэўскую, і г. д.

Дзіўна: з чагож-бы гэта ўсё, калі Нямеччына прапануе Польшчы адкупіць Паморые за добрыя грошы зусім мірна?! Відаць, якраз абурэньне ў Польшчы мае выклікаць ня гэтая прапазіцыя Нямеччыны, але— тое, што на Польшчу мае быць зроблены рашучы націск з боку вялікіх дзяржаў. Калі так, дык ізноў — з чаго тады ўзгарэцца „агульна-эўрапэйскай вайне“?!

„Камэдыя прыязьні“.

Раўнуючы „мірныя“ заявы міністра Залескага з практычнымі крокамі польскай палітыкі, скіраванай проці СССР, радавая прэса („Известия“) піша:

„Заява мін. Залескага, быццам нашы адносіны паступова папраўляюцца, дагэтуль астаецца дыпляматычнай фразай бяз ніякага ўнутранага зьместу. Канкрэтныя прапазіцыі радавага ўраду, якія маглі б запраўды прывесьці да трывала-прыязных адносінаў, таксама ігнаруюцца гэтым польскім габінэтам, як і папярэднім урадам Скшыньскага. Мы жадаем не камэдыі прыязьні, але запраўднага міру ў Усходняй Эўропе. Дзеля таго мы лічым палітыку пекных, але пустых слоў—бескарыснай“.

Заява амэрыканскага сэнатара Бора.

Ведамы сэнатар Бора, які мае вялікі ўплыў на замежную палітыку Амэрыкі, як старшыня камісіі Сэнату для заграпічных спраў, зьяўляецца, як ведама, гарачым прыхільнікам цясьнейшага зьбліжэньня з СССР. Ён ужо даўно вядзе кампанію за першы крок да гэтага зьбліжэньня—за юрыдычнае прызнаньне СССР, проці чаго яшчэ ўпіраецца амэрыканская буржуазія. У зь-

Дзісенскі Павятовы Зьезд Б.С.-Р. Грамады

Шпарка ідзе арганізацыя нашае Сялянска-Работніцкае Грамады. Гурткі растуць, як тыя грыбы пасьля дажджу. А за гурткамі пачаліся і павятовыя зьезды.

На долю Глыбокага выпала тая слаўная чэсьць, што тут адбыўся першы Павятовы Зьезд Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады—ў нядзельку 15 жніўня.

Слаўны быў зьезд! Сабраліся людцы з усіх куткоў Дзісенскага павету, прадстаўнікі гурткоў і проста партыйныя сябры з усіх гмінаў. Вялікі і доўгі наш павет. Як толькі дайшоў аб зьезьдзе кліч і вестка, яшчэ ў суботу вечаркам хто пехатой, хто коньмі, як на найлепшы фэст які, выбраліся людзі нанач у дарогу, каб ранічкай не спазьніўшыся папасьці на зьезд.

У маленькай салі кінэматографу „Оаза“ сабралася больш за 200 сяброў Грамады і больш за 100 запрошаных гасьцей. Перад уваходам маса народу хоча папасьці на зьезд, але, на жаль, няма мейсца. Парадку на зьезьдзе пілнуе бойка і спраўна свая грамадзкая міліцыя. Папасьці можна туды толькі з партыйным білетам або па запросінах.

Вось палавіна адзінаццатае. На сцэну ўсходзяць паслы. Горача вітае іх зьезд. Пасол Мятла адкрывае зьезд і, прывітаўшы сабраўшыхся, прапануе выбраць старшыню зьезду. Выбіраецца старшынёю пасол Тарашкевіч. У прэзыдыум запрашаюцца паслы Рак-Міхайлоўскі і Мятла ды трое з мяйсцовых сяброў Грамады: Нікіфароўскі, Цяліца і Лабунька.

На павестцы дня: 1. Даклад паслоў аб рабоце Грамады; 2. Даклады з мейсц; 3. Арганізацыйныя справы; 4. Выбары Павятовага Камітэту; 5. Бягучыя справы.

Першым выступае пасол Тарашкевіч: аб зямлі ды асадніцтве, аб падатках, самаўрадах і адміністрацыі, аб войску і паліцыі, аб перавароце Пілсудскага, разьясьняе значэньне і патрэбу саюзу сялян і работнікаў.

Пасол Рак-Міхайлоўскі гаворыць аб вельмі балючай справе—аб роднай школе, аб „языковых законах“, урэшце выясьняе адносіны Б. С.-Р. Грамады да іншых партыяў.

Гром воплескаў спатыкае пасла Мятлу, калі ён загаварыў аб амністыі для палітычных вязьняў.

Асабліва горача адзываўся зьезд, калі йшла гутарка аб асадніцтве, аб падатковым уціску, аб тым, што неміласэрна бье і зьдзекуецца паліцыя і адміністрацыя... Аб школе—колькі раз самы сяляне перабівалі аратараў просьбамі: „скажэце нам аб беларускай школе“.

Канчаюцца пасольскія даклады. Воплескі доўга ня сьціхаюць. На сцэну сыплюцца кветкі цэлымі снапамі.

У салі душна і гарачыня, аратары і слухачы абліваюцца потам. Старшыня сходу прапануе зрабіць перарыў, каб усім крыху адпачыць і прыгатовіць рэзалюцыю. З салі адзываюцца галасы: не, просім далей, мы прывыклі да гарачыні і поту! Мы не паны і ня панская партыя.

Сход ідзе далей. Ідуць даклады з мейсц.

Вось выступае Нікіфароўскі, арганізатар грамады ў Празароцкай гміне. У іх арганізацыя шырака разьвярнулася. Сьпярша крыху баяліся, бо паны і падпанкі дый сама адміністрацыя пастрашывалі, але мы, кажа, не збаяліся, сьмела і адкрыта пайшлі ў арганізацыю, а за намі і суседзі

За ім прамаўлялі: Грыневіч — з Пархвенаўскай гм., Лабунька—Пліскай, Капуста — Язьнеўскай, Хоміч—Нарыцкай, Мядзёлка — Шаркаўскай, Крук -Мікалаеўскай, Бубчонак—Глыбоцкае, Сакалоўскі з м. Глыбокага і Скурка—ад Каапэрацыі.

Большасьць з іх сяляне ад сахі, ад касы. Асабліва ядронымі ды сільнымі, хоць і кароткімі—былі сялянскія прамовы. Бяз лішніх слоў казалі яны адно: толькі ня трэба баяцца — дык створым сваю вялікую і моцную арганізацыю. А як усе пойдуць грамадой — тады інакш і з панамі загаворым: яны першыя пачнуць нам кланяцца.

Вось, калі ехаў я сюды на зьезд — кажа Лабунька—дык страшылі мяне суседзі: „ото зловіць паліцыя і дасьць табе дыхту“, а як вярнуся дoff добра да хаты і скажу суседзям, што столькі было на зьезьдзе народу ды разам з пасламі, так усе ўпішуцца ў Грамаду, бо ўсе й так думаюць, што Грамада нашая, найлепшая партыя.

Таксама казалі і другія. Наагул чулася, што народ прасвуўся, шукае выхаду з свайго палажэньня, сам шукае сваей дарогі, сваімі рукамі і сваею ўласнаю сілаю хоча яе пракладываць.

Даклады з мейсц канчаюцца. Старшыня абʻяўляе перарыў на поў гадзіны.

У часе перарыву прэзыдыум апрацоўвае рэзалюцыю (пастанову) зьезьду па першым двум пунктам.

Перарыў кончыўся. Старшыня чытае праект рэзалюцыі:

Дзісенскі Павятовы Зьезд Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады, сабраны 15 жніўня 1926 г. ў салі „Оаза“ ў ліку 212 сяброў і ў прысутнасьці 105 запрошаных гасьцей пастанавіў:

1. Справаздачу паслоў Б. Тарашкевіча, С. Рака-Міхайлоўскага і П. Мятлы аб працы Цэнтральнага Камітэту, Цэнтральнага Сэкрэтарыяту і пасольскага клюбу Беларускае Сялянска Работніцкае Грамады зацьвердзіць, лічучы, што гэтая работа, абапертая на цесным саюзе сялян і работнікаў, правільная і вядзецца на карысьць працоўнага народу, згодна з яго сацыяльнымі і нацыянальнымі інтарэсамі.

Прытым зьезд пастанаўляе, што Грамада стойка будзе весьці барацьбу:

1. За зямлю для сялян бяз выкупу і скасаваньне асадніцтва.

2. За тое, каб падаткі былі пераложаны з плячоў працоўных на плечы маючых клясаў, каб былі ўзысканымі 740 міліёнаў маёнтковага падатку не заплачанага дагэтуль панамі абшарнікамі і фабрыкантамі; затое, каб быў уведзены падатак ад гаспадаркі адзіны на ўвесь год, з разлажэньнем на раты, а з беззямельных і малазямельных, каб былі зьняты ўсякія падаткі.

3. За родную школу на скарбовы кошт: кожнай нацыянальнасьці павінна быць школа на роднай мове—беларусам беларуская.

4. За зьменшаньне коштаў на ўтрыманьне войска, за скарочаньне часу службы, за тое, каб не выпускалі салдат са службы голымі, а давалі-б казённую вопратку.

5. За тое, каб паменшыць урадоўцаў (чыноўнікаў), паменшыць паліцыю, а усіх шпегаў і

вязку з набліжаючайся сэсіяй Кангрэсу сэнатар Бора заявіў:

„У працягу апошніх 3 месяцаў да мяне зьвяртаюцца найбольш салідныя дзеячы ўсходніх штатаў, націскаючы на мяне, каб я прысьпяшыў прызнаньне СССР Амэрыкай. Зьвяртаюцца не якіясь ідэалісты, але кіраўнікі найбуйнейшых гаспадарчых прадпрыемстваў краю. Асабіста я ўжо 3 гады не сумляваюся ў разумнасьці прызнаньня СССР. Усе, хто прачытаў справаздачу езьдзіўшых нядаўна ў СССР сяброў англійскага парляманту (—кансэрватараў! — *Рэд.*), няўхільна пераканаюцца самі ў гэтым. Мы, амэрыканцы, адкідаем ад сябе вялізарныя тарговыя магчымасьці, адкладаючы прызнаньне СССР“.

Пастановы англійскіх вуглякопаў.

15-га г. м. адбылася нарада дэлегатаў прафэсіянальных саюзаў вуглякопаў. Пасьля вострай дыскусіі прынята плятформа Кука, адкідаючая замах на заработную плату і рабочы дзень. Выбрана камісія, якая мае вясьці перагаворы з фабрыкамі і ўрадам, прытрымліваючыся пастаноў нарады.

Новыя 200 тысяч рублёў на помач англійскай забастоўцы.

Радавыя прафэсыянальныя саюзы выслалі зноў 200.000 рублёў бастуючым вуглякопам.

У Сірыі ідзе вайна ўсьцяж.

Буржуазныя францускія газэты, як ведама, абвясьцілі, быццам паўстаньне ў Сірыі даўно ўжо зьліквідавана. А вось камуністычная газэта „Людзкосьць“ паведамляе, што ад 13-га ліпня дагэтуль ідзе, ня спыняючыся ані ўдзень, ані ўначы — бамбардыроўка Дамаску!...

ХРОНІКА.

Абход 20-ых угодкаў беларускае прэсы. У панядзелак, 16 жніўня, адбылося паседжаньне прэзыдыуму Беларускага Нацыянальнага Камітэту з учасьцем сяброў Камітэту — ў справе сьвяткаваньня 20 летняга юбілею беларускае прэсы.

14 верасьня гэтага году як-раз мінае 20 гадоў ад дня выхаду першае часопісі ў беларускай мове—„Нашае Долі“, якая выходзіла ў Вільні ад 1 (14) верасьня 1906 году. Аднак, з увагі на тое, што 14 верасьня сёлета выпадае ў будны дзень, пастаноўлена ўладзіць адпаведную ўрачыстасьць у найбліжэйшую за гэтым днём нядзелю — 19-га верасьня.

Абход мае адбыцца ў 12 гадз. дня і складацца будзе з урачыстае акадэміі і аднадзеўнае выстаўкі беларускае прэсы, на якой будуць сабраны, магчыма, поўна ўсе беларускія пэрыадычныя выданьні, пачынаючы ад „Нашае Долі“.

Дзеля арганізацыі абходу ўтворана адумысная камісія, зложаная з сяброў Камітэту і работнікаў прэсы.

Справа Базыльянскіх муроў—у апэляцыйным судзе. Хаця акружны суд—на падставе бяспрэчных гістарычных фактаў і дакумэнтаў — прызнаў канфіскацыю польскім урадам б. Базыльянскіх муроў у Вільні (дзе месьцяцца беларускія культурныя ўстановы) няправільнай і прысудзіў муры праваслаўнай кансісторыі,—апэляцыйны суд — па жалабе генаральнае пракуратуры — прыгавор акружнага суда адмяніў і прызнаў муры ўласнасьцяй дзяржавы.

Справа, пэўне-ж, пойдзе йшчэ далей—ў Найвышэйшы Трыбунал. Але, судзячы паводле слоў органу п. Пілсудскага „Głos Prawdy“, які надовячы падгатаўляў публічную апінію да таго, што беларускія ўстановы будуць выкінены з Базыльянаў,—трэба лічыць, што перад нашымі культурнымі ўстановамі стаіць вельмі паважная небясьпека.

З Вільні ў Менск — праз Алёхнавічы. Ад 1 верасьня с. г. ўзнаўляецца таварны рух на лініі Вільня—Менск праз пагранічную станцыю Алёхнавічы.

Справы эміграцыі. З прычыны запатрабаваньня ў Канаду некалькіх тысяч хлебаробаў, тэрмін прыёму сямей гаспадароў, якія па аплаце коштаў падарожы мецімуць 500 даляраў, прадоўжаны на месяц верасень.

У Францыю могуць выэмігpаваць з Віленшчыны 200 сельскіх работнікаў, 50 работніц і 200 нефаховых работнікаў.

Ліквідацыя фабрыкі. Фабрыка дрэўнае тканіны ў Нова-Вялейцы ліквідуецца. 200 работнікаў астаюцца бяз працы.

Камуністычныя адозвы. Паводле „Słowa“, уначы з 9 на 10 жніўня на дарогах з Відзаў на Сьвянцяны, Дукшты і Ігналіна на працягу 100 кілямэтраў былі параскіданы і парасклеіваны па тэлеграфных стаўбох шмат камуністычных адозваў у расейскай мове з подпісам Камуністычнае Партыі Заходняе Беларусі. Газэта адзначае, што зроблена гэта напярэдадні торгу ў Відзах, калі едзе многа народу.

Афіцыяльны курс грошы на 20-га жніўня. Даляр—8 зл. 98 гр. Залаты рубель — 4 зл. 63 гр.

20. VIII на чорнай біржы ў Вільні за даляр плацілі 9,05. Зал. руб. 4,63. Чырвонец 44.

Да справы дарожнае павіннасьці.

Пасол Сабалеўскі просіць даць на страніцах нашае часопісі гэткі адказ на кіраваныя да яго пытаньні, маючыя агульнае значэньне:

„З прычыны чысьленых пытаньняў, як паступаць з такімі павесткамі („nakazami“) аб адбываньні дарожнае павіннасьці, каторыя напісаны няправільна (прыкладам: на 10 дзесяцін назначаны двое каней, на 50 дзес.—трое, на 600—пяць і г. д.), — я пераглядзеў цэлы рад законаў, але нідзе ня сустрэў загаду, каб раскладка рабілася не прапарцыянальна да зямлі, а наадварот! Я ўжо падаў у стацьці аб натуральных павіннасьцях (гл. №№ 24, 25 і 27 „Белар. Справы“) закон, паводле якога, хто мае больш зямлі, той і больш робіць, рахуючы так: калі з 10 дзес. трэ' даць 2 каней, дык з 50 дзес.—10 каней, а з 600—ужо 120. Бяда ў тым, што прапушчаны тэрмін дзеля абжалаваньня, паказаны ў павестцы. Калі будзе чароднае паседжаньне гміннае рады, **патрэбуйце праз сваіх радных аб'ясьненьня ў войта**, на якой падставе ім зроблена гэткая раскладка. Калі войт не падасьць законнае падставы, устрымайцеся ад выпаўненьня загадаў. **Загад Сойміку ці Старосты ня можа быць прыняты за законную падставу.** Падставай мусіць быць загад, зьмешчаны ў „Dzienniku Urzędowym“. Само сабой разумеецца, што незаконных прыказаў ніхто не абязан выпаўняць і ня можа быць за гэта караны“.

Пасол Ю. Сабалеўскі.

Пісьмо у Рэдакцыю.

Паважаны Грамадзянін Рэдактар!

У № 25 „Беларускае Справы“ надрукавана заметка, што быццам, я разам з другім агентам „доктара“ Паўлюкевіча езьдзіў на вёску зганяць на зьезд дэлегатаў. Рашуча гэтаму запярэчваю і дадаю, што ніякіх адносін як да п. Паўлюкевіча, гэтак сама і да яго зьезду, я ня меў і ня маю. У Вільню прыяжджаў ў справах асабістых, ня маючых нічога супольнага з палітыкай, а інфарматар „Беларускае Справы“ вельмі памыліўся.

З глыбокаю пашанаю застаюся

Янка Мацэлі.

Ад Рэдакцыі. Зьмяшчаючы гэтае пісьмо, мусім аднак-жа адзначыць, што ня толькі „Белар. Справа“, але і польскія газэты падалі вестку аб супрацоўніцтве грам. Мацэлі з Паўлюкевічам, што ня было запярэчана.

З жыцьця Горадні.

× **„Да пары збан ваду носіць“.** У нашым горадзе ёсьць шмат featured розн рознага тыпу фабрыкантаў. Адны фабрыканты эксплёатуюць працоўнага, а другія фабрыкуюць палітычныя працэсы; імя гэтым другім ёсьць — правакатары. Колькі дзён назад у нас адзін з гэных правакатараў, ці як афіцыяльна іх называюць, канфэдэнт палітычнай паліцыі па прозьвішчу Шэшко Язэп, які абвінавачываў ні ўчым нявінных людзей у прыналежнасьці да камуністычнай партыі Заходняй Беларусі, быў пастаўлены ў стан „oskarżenia“ з арт. 159 К. К. за фальшывыя паказаньні і інфармацыі. На сьледзтве гэты тып, на пытаньне, на што ён так рабіў, — знача „фабрыкаваў“ ні ўчым нявінным людзям справы,—адказаў: трэба было жыць!..

А колькі ў нас нявінных людзей знаходзіцца ў вастрозе, з прычыны таго, што правакатары мусяць зарабляць?

Найбольшым скандалам ёсьць той факт, што Шэшко не пасадзілі ў вастрог, як саджалі яго ахвяры.

Калі-б гэтак усіх правакатараў, якія гуляюць у нас на „kresach“, прышлось-бы засадзіць, тады трэба было-б будаваць другую турму

Молат.

Ніколі не зьніштажай сваей беларускай газэты! Прачытаўшы, давай суседу, ці знаёмаму, каб і ён пазнаў праўду аб жыцьці свайго народу і даведаўся, што робіцца на сьвеце!

ўсю дэфэнзыву скасаваць бяз сьледу; за тое, каб спыніць зьдзек і тэрор паліцыі і адміністрацыі ды строга пакараць вінных чыноўнікаў, шпегаў, паліцыянтаў і несправядлівых судзьдзяў.

6. За скасаваньне кары сьмерці, за скасаваньне даразных судоў, за вызваленьне з турмаў усіх палітычных вязьняў—за амністыю.

7. За тое, каб самаўрады гмінныя і павятовыя не назначаліся старостамі, як дагэтуль, а выбіраліся народам.

8. За тое, каб ня нішчылі і не распрадавалі заграмічным капіталістам найвялікшага народнага багацьця Заходняе Беларусі—нашых лясоў, а народу аблягчылі карыстацца імі для сваіх патрэбаў.

9. Каб народу даць дастатачную мэдыцынскую помач і належнае падтрыманьне калекам і ўсім інвалідам, бяз розьніцы веры і нацыянальнасьці.

10. Каб была дадзена сялянам помач на адбудову.

11. З прычыны сёлетняга неўраджаю ў Дзісенскім павеце ад граду і засухі, каб былі зьняты з сялян падаткі і дадзена ім помач ад ураду таным крэдытам праз Беларускі Каапэратыўны Банк.

12. Каб былі зьняты ўсе несправядлівыя штрафы на бедны народ, а перадусім школьныя штрафы.

13. Прызнаючы цяперашні ўрад выразна абшарніцка-буржуазным, як і папярэднія, зьезд пераканаöны, што толькі запраўдны сялянска работніцкі ўрад шчыра захоча і зможа паправіць долю працоўнага народу ды прыгнечаным нацыянальнасьцям даць поўную свабоду самаазначэньня.

Рэзалюцыя прачытана і, дапоўненая з мейсц 8, 9, 10, 11 і 12 пунктамі, прымаецца аднагалосна ўсімі прысутнымі: старшыня пытае—хто за рэзалюцыю? — і ўся саля зачырванела, як макавым цьветам, ад чырвоных партыйных білетаў, паднятых дружна мазалістымі рукамі сялян і работнікаў на знак згоды з рэзалюцыяй. Хто проціў — пытаецца старшыня. Проціў—аніводнага чалавека, толькі грымяць воплескі...

Зьезд пераходзіць да 3-га пункту павесткі, да арганізацыйных справаў. Галоўны сэкрэтар Цэнтральнага Сэкрэтарыяту Грамады, гр. Бурсэвіч, разьясьняе інструкцыю, паказвае як трэба арганізаваць гурткі, як трэба зьбіраць сходы, калі трэба паведамляць старосту, паліцыю і т. д. Усё гэта высьняецца ўперамежку з пытаньнямі з мейсц.

Тут-жа забіраюць слова паслы і высьняюць дзеля чаго і на што творыцца арганізацыя. Палітычная арганізацыя павінна тварыцца ня дзеля парады—хай сабе гэтым забаўляюцца розныя эндэкі і іншыя „хрысьціяне“; палітычная партыя не на тое, каб толькі зрабіць выбары ў Сойм, а пасьля бясьследна прапасьці — з гэтым да твару хіба вызваленцам і іншым „хлопскім“ і ня „хлопскім“ угадовым, здрадніцкім партыям, але нам—нашай сялянска-работніцкай грамадзе — гэта ня ладзіць! Мы мусім точна ведаць, што трэба рабіць, і работу весьці нясупынна.

Мы творым арганізацыю дзеля барацьбы за штодзенныя інтарэсы і правы селяніна і работніка: эканамічныя, палітычныя і нацыянальныя. Мы творым палітычную партыю на тое, каб, узгадаваўшы і загартаваўшы народ у штодзеннай барацьбе, павясьці яго да перамогі за свае аканчальныя мэты.

А штодзенныя задачы: барацьба за зямлю, за родную школу, проціў непамерных падаткаў, проціў усякага вызыску і зьдзеку.

Усе згаджаюцца, што родная школа, хатычытальні, амністыя, зьніжэньне падаткаў і барацьба з панамі проціў незаконнага захвату сялянскіх сэрвітутаў—гэта баявыя задачы нашае арганізацыі ў сучасны мамэнт. Аб тым, як гэтыя задачы маюць праводзіцца у жыцьцё, пісацьме газэта, павінны рассылацца партыйныя інструкцыі.

Ужо 4-я гадзіна. Сядзець не хапае мейсца, і шмат каму прыходзіцца стаяць ад самае раніцы. Але дзядзькі стаяць, як укопаныя, стаяць і слухаюць уважна-уважна. Толькі часам нехта адным двума сказамі так лоўка пападзе ў мэту, што аратару і гаварыць годзі.

Паведамленьне Цэнтральнага Сэкрэтарыяту аб тым, што ў працягу двух месяцаў у Грамаду ўпісалася 6.000 сяброў і з'арганізавалася больш за 200 гурткоў, выклікала сярод прысутных вялікую радасьць. Дзякуй паслом і Сэкрэтарыяту, няхай жыве нашая Грамада!!!—дружна вырвалася з сотняў грудзей.

Урэшце зьезд пераходзіць да выбару Дзісенскага Павятовага Камітэту Грамады. Перадусім праводзіцца аднагалосна пастанова, што ў Павятовы Камітэт выбіраюцца на зьезьдзе 3 сябры, а яны ў разе патрэбы дабіраюць да сябе (кооптуюць) аднаго ці двух сяброў са згоды Цэнтральнага Камітэту Грамады.

Галасуюць ізноў чырвонымі партыйнымі білетамі. Аднагалосна выбранымі аказаліся: Нікіфароўскі (народны інтэлігент з Празарокаў), Цяліца (селянін спад Глыбокага) і Сьцяпан Стоцік (работнік прафэсіянальнага будаўлянага саюзу ў Глыбокім).

Ад імені выбраных прамаўляе Нікіфароўскі і, дзякуючы зьезду за даверые, узрушаным голасам прысягае цьверда стаяць за народную справу.

Ідуць „бягучыя справы“: бяз конца крыўды і зьдзекі над працоўным народам, рады і высьненьні паслоў.

Вось і канчаецца зьезд. Пасол Мятла у гарачай прамове прызывае ўсіх да дружнай працы ў грамадзе. Канец ягонае прамовы пакрываюць магутныя клічы: Няхай жыве Грамада! Няхай жыве саюз сялян і работнікаў! Няхай жыве сялянска-работніцкі ўрад! Няхай жыве беларускі працоўны народ! Няхай жыве салідарнасьць і брацтва ўсіх працоўных усяго сьвету!

Зьезд зачыняецца. Але, зразумела, не маглі ўстрымацца, каб не запяяць:

Ад веку мы спалі, і нас разбудзілі
Мы знаем, што трэба рабіць..

Зычным гоманам вырываецца песьня навонкі, гучным рэхам раздаецца па вуліцах і плошчах. Няма ў песьні тэй нуды: чуваць нешта новае — гэта вера ў свае сілы! Кругом салі з усяго мястэчка пазьбягаліся людзі, каб паслухаць тае беларускае песьні на новы лад.

Карэспандэнцыі.

Бяз грошаў і без вады.

(Вішнева, Валожынскага пав.).

У нашых лясох бышага графа Бутенева-Хрептовіча, цепер фірмы Чырінскага, адкрыліся вялікія лясныя работы; народ скапіўся ў лес ня толькі мясцовы, ня толькі з усіх куткоў Заходняй Беларусі, а навет папрыяжджаў з Каранное Польшчы. Лес поўны людзей, работа кіпіць, а плата заработная дастаецца надта слаба. За недастаткам грошаў у фірмы, выплаты адкладываюць з нядзелі на сераду, а з серады на нядзелю і так працягіваецца цэлыя месяцы, а то два і тры.

Карыстаюцца гэтым вішнеўскіе спэкулянты: пад прыкрыцьцем фірмы паадкрывалі ў лясох спажывецкія крамы, у каторых можна дастаць па квітох фірмы розных прадуктаў, хоць па цэнах чуць не ўдвая даражэй рынковых цэн. Заяўлялі работнікі паліцыі аб высокіх цэнах на прадукты; праўда, яўлялася паліцыя на месца прадажы, але ці яна крычала ці хваліла прадаўцоў за тое, што дзяруць скуру з работніка,—нікому не вядома, а цэны, якія былі, такія і засталіся.

Ну, гэта яшчэ бяда на палавіну,—хоць дарага, але ёсьць!

Самая галоўная рэч для чалавека ў гарачы час пры рабоце—гэта вада, каторай у нас ніхто не дастаўляе, а ў лесе яе няма. Пакапалі нібы студні па 3, па 5 вёрст адна ад аднэй,—можа-б у гэтых студнях і была-б вада, каб ішоў дождж, а як няма дажджу, то няма й вады. Народ, п'ючы ваду з розных равоў з жужламі ды балотам, страшна хварэе на жываты. Вось нядаўна работнікі Мацей Бурак, Язэп Азарэвіч і Міхал Круцька, чуць не памерлі ад вадзяных жужлаў у жываце, што й сцьвярдзілі фэльчары Шымулевіч і Пыскло.

Няма абароны рабочым, лічаць іх быдлам, як гэта чулі мы няраз пры выплатах грошы, ад нашых „блюстителей парадку“: „стуйцe быдло, в огонках“! Але мыліцеся паны: „быдла“ гэтае мае розум, яно ўсё гэта запамятае і вернець Вам некалісь з працэнтамі. **Адзін з рабочых.**

Паншчына.

(Хутар Перадзея, Кругавіцкай гм., Лунінецкага п.).

Вузкія нашы палоскі, пасьвіць скаціны няма дзе,—а тут побач абшары казённага лесу. Нат за цара за 20 капеек ад штукі пасьвілі мы ў лесе скаціну цэлы год.—А цяпер гэта залежыць ад гаёвага Пятра Галіцкацкага. — Хто робіць яму паншчыну, той можа пасьвіць, а хто не, дык ня ткніся! Ды мала таго! Зазлуецца на каго, дый напіша пратакол, што на маладым лесе пасьвіў, а ў судзе не распытваюць, ці праўда, але завочна адразу засудзяць на 30—40 зл. І ты, селянін, бяры кароўку за рогі, ды на кірмаш, каб заплаціць гэтую кару. **Б. М.**

Паны мсьцяцца.

(Баранавіцкі павет).

Наша вёска Ястрабель вядзе суд з панам Катлубаем за сэрвітут. Хоць сяляне маюць дакумэнты перадваенныя, але пану гэтага мала: ён падаў у суд і прайграў, а цяпер падаў апэляцыю ды тым часам мсьціцца ўсялякімі спосабамі над сялянамі.

Жыхар в. Ястрабель купіў у яго лесе некалькі вярхоў, што асталіся і гніюць у лесе ад парубкі. Панскія прыслужнік Кажэнеўскі ацаніў 10 зл., але ў селяніна не хапала 70 гр. Селянін прасіў яго, каб зьлітаваўся і ўступіў або хоць пачакаў. А ён адвярнуўся і не глядзеў на пакорна зьняўшага шапку прасіцеля. Эх! панок, адварочываешся ад нас, а чаму ты не адвернесься ад грошаў, што мо' ўзяты ад паўгалодных дзяцей? Па паўгадзінным маленьні, як прад богам якім (бо прасіў зьняўшы шапку), панок нарэшце, здаволены з пакоры, сьмяючыся ўступіў 70 гр.

Ня думай панок, што ніхто ня помніць гэтага паніжэньня! Ці ты прыслухаўся да шуму старага бору, што цябе тады акружаў? Ён шаптаў селяніну, што ён будзя сьведкам яму ў наш судны дзень. Мсьцішся, што ты ня можаш адабраць сэрвітуту. Эх! панок, пакінь лепш гэтае дзела!

Прысутны.

Зьдзекуюцца.

(Піншчына).

Іванаўская паліцыя, Драгічынскага пав., спаткала нейкага чалавека, які ехаў на кані, а з ім бег сабака. Паліцыя напісала пратакол за сабаку. Гэты чалавек, баючыся кары, падаў не сваё прозьвішча, а чужое, як ведама — Мікалая Сахайчука, з вёскі Огава, Бродніцкай гм., Пінскага пав. Паводле пратаколу прыйшла кара на 5 зл. 50 гр. Мікалая Сахапчука ў в. Огаве няма, — знайшлі яго ў в. Ляхавічы, а ён ня мае ані каня, ані сабакі, значыць—ясна—ня ён вінаваты. Уладзе, аднак, дзела да гэтага няма, прыехаў войт Кузьбар—у ролі „эгзэкутара“ па гэтыя 5 зл. 50 гр. Увайшоўшы ў хату Мік. Сахапчука і не застаўшы нікога ў хаце, „зарэквіраваў“ з вакна сабе ў кішэнь гадзіньнік. Гаспадар пасьля аглядзіўся і адабраў. Дык за гэта войт пагражае трыма месяцамі вастрсгу за „непашану да начальства“. **Бачыўшы.**

Суд кароткі і несправядлівы.

(Сакалова, Косаўскага пав.).

У в. Смалярка, Картуз-Бярэзкай гм., па сьмерці Пётры Гэйца асталася пяць сірот. Жонка Гэйца выйшла другі раз замуж за паляка, Мацкевіча, які скора пакінуў яе.

Войт Азерскі пачаў нагаварываць бабу, каб прадала яму зямлю, астаўшуюся па Гэйцу. Так і сталася. Калі войт прыступіў да зьбіраньня сена, адна з сірот па Гэйцу пазвала суседзяў і не дала вывязьці ўсяго сена, а толькі тую часьць, якая належыла Мацкевічысе. Сена было затрымана да суда. На працэсе адвакат выясьніў, што да маемасьці Мацкевіча прычэпліваюцца нейкія сіроты, усё роўна, як-бы яны ня мелі права на маемасьць бацькі. Адначасна сьведкі з боку войта фальшыва паказалі, што ў часе спору суседзі казалі жонцы Мацкевіча „палякі—усе за Буг!“.

Засудзілі: дачку Гэйца, Аляксандру і суседзяў Кавалевіча Івана, Кавалевіча Ільлю, Антона Гэйца — на 3 месяцы, Ф. Белевіча—на 4 месяцы — за „антыпаньствовыя“ выкрыкі, хто іх там знае. Сіротам-жа іх майна не вярнулі!.. **Сусед.**

Ад Рэдакцыі. Трэба падаць апэляцыю.

Усіх „nie sprzątniecie“!

(М-ка Казлоўшчына, Слонімскага пав.).

На заклік „Міжпартыйнага Сэкрэтарыяту для барацьбы за амністыю палітычным вязьням“ некалькі мясцовых сялян з Грамады дружна ўзяліся зьбіраць подпісы па вёсках. Гэта спалохала наша начальства.

25-га ліпня адбылося надзвычайнае паседжаньне ўсіх солтысаў, дзе было пастаноўлена вясьці сьпісак дамагаючыхся амністы ды падаць яго на пастарунак. А паліцыянты палохаюць і тэрарызуюць насяленьне—„My was sprzątniemy“, кажуць яны.

Сьвядомыя аднак не баяцца і далей падпісваюць. Усіх „nie sprzątniecie“—вастрога ня хопіць.

Сьвітка.

Дэфэнзыва на вёсцы.

(в. Вянзавец, Дзятлаўскай гм., Наваградзкага пав.).

Некалькі гадоў назад зьявіўся ў нас нейкі У. Гарбун, які зарэкамандаваўся прыяцелем сялян. Але пасьля яго зьяўленьня нешта часта пачала ў вёску заглядаць паліцыя, пачаліся вобыскі, а потым і арышты. Гэтак арыштавалі жыхара вёскі Вянзаўца, Данільчыка, які за нішто прасядзеў 3 месяцы. Арыштавалі Хаміцкага і таксама цягалі па пастарунках з месяц. Арыштавалі Вераб'я з в. Хвінявічы і шмат іншых і ўсіх за тое, што яны сьвядомыя беларусы і хацелі адчыніць беларускую школу. Але вось, людзі даведаліся, што даносчыкам служыць У. Гарбур, за што атрымлівае сталую пэнсію, і навет дармавы білет на праезды ў цягніку. Імя пад якім ён ведамы паліцыі—„Garbunia“. Цяпер ён залажыў сэкрэтарыят Паўлюкевіча і ловіць на вудачку несьвядомых, каб потым усадзіць у турму.

Сьведка.

Культурная праца не замірае.

(В. Руткавічы, Наваградзкага пав.).

27 чэрвеня сёл. г. моладзь в. Руткавічы наладзіла ў сябе спэктакль. Ставілі п'есы: „Чорт і баба“ і „Па рэвізіі“. Гулялі, як на першы раз, вельмі добра, асабліва добра гуляла Клаўдзія Гоцько ў ролі бабы і Пантурчыхі. Днём гулялі для дзяцей бясплатна, а пасьля для старшых. Людзей было больш за 300.—Уражаньне вялікае, публіка вельмі здаволена!

11 ліпня йзноў ставілі: „На вёсцы“ і „Зьбянтэжаны Саўка“. Гулялі асабліва добра. Тут адзначыўся Тодар Мазур у ролі Стасюка і Саўкі, а таксама Клаўдзія Гоцько—ў ролі Ганулькі і Маргэты. Быў аркестр з 14 музыкантаў карэліцкай музыкі. Саля пекна была прыбрана: дэкарацыя—ўквечана. Людзей было больш 400.

Гурток ня сьпіць, маніцца ставіць „Калісь“.

Адзін з прысутных.

КАТАЛЁГ

Беларускае Кнігарні Беларускага Выдавецкага Таварыства ў Вільні, Вострабрамская вул. № 1.

I—А. Школьны аддзел:

1. **А. Смоліч.** Зорка. Першая навука чытаньня і пісаньня для бел. дзетак. Выд. 10-е Бел. Выд. Т-ва. Вільня, 1925 г. Цана 85 гр.
2. **А. Смоліч.** Зорка. Часьць II-я Бел. Граматка. Выд. 4-е Бел. Выд. Т-ва. Вільня, 1924 г. 1 зл.
3. **Л. Гарэцкая.** Родны Край. Перш. пасьля лемантара кніжка да чытаньня. Выд. 3-э Бел. Выд. Т-ва. Вільня, 1921 г. Ц. 1.20.
4. **L. Hareckaja.** Rodny Kraj. I-šaja knižka paśla lemantara. Wyd. IV-aje T-wa Bieł. Škoły. Wilnia, 1921 h. C. 1.20.
5. **Л. Гарэцкая.** Родны Край. II-я пасьля лем. кніга да чытаньня. Выд. перараобл. і дапоўненае Б. Клецкіна. Вільня, 1923 г. Ц. 2.90.
6. **Л. Гарэцкая.** Родны Край. III і IV пас. лем. кн. да чытаньня. Выд. Т-ва Бел. Школы. Вільня, 1921 г. Ц. 2.85.
7. **Я. Колас.** Другое чытаньне для дзяцей беларусаў. Пецярбург. 1910 г. Ц. 1.20.
8. **Б. Тарашкевіч.** Беларуская Граматыка для школ. Выд. IV Бел. Выд. Т-ва. Вільня, 1922 г. Ц. 1 зл.
9. **B. Taraškiewič.** Biełaruskaja Hramatyka dla škoł. Wyd. Bieł. Kam. Wilnia, 1918 h. C. 1 zł.
10. **J. Stankiewič.** Nowy Lemantar dla Biełaruskich dzietak. Wyd. III steoret. Min. Biełarusk. Sprań, 1920 h. C. 35 hr.
11. **Я. Станкевіч.** Правапіс чужых слоў. Бел. Выд. Т-ва. Ц. 10 гр.
12. **Я. Станкевіч.** Беларуская правапісь з практыкаваньнямі. Выд. Б. Клецкіна. Вільня, 1921 г. Ц. 30 гр.
13. **K. Abicht i J. Stankiewič.** Prosty sposab stacca ŭ karotkim časie hramatnym.
14. **Р. Астроўскі.** Беларускі правапіс. Выд. Б. Клецкіна. Вільня, 1925 г. Ц. 1.95.
15. **Р. Астроўскі.** Космографія. Бел. Выд. Т-ва. Вільня, 1924 г. Ц. 1.75.
16. **A. Łuckiewič i J. Stankiewič.** Biełaruski Prawapis. Wyd. Bieł. K-tu. Wilnia, 1918 h. C. 35 hr.
17. **М. Гарэцкі.** Гісторыя Беларускае Літэратуры. Выд. II-е. Б. Клецкіна. Вільня, 1921 г. Ц. 3.90.
18. **М. Гарэцкі.** Хрыстаматыя Бел. Літэратуры XI век—1905 г. Вільня, 1923 г. Ц. 4.95.
19. **W. Łastoŭski.** Wypisy z Biełaruskaje Literatury. Wyd. W. Łastoŭskaha. Wilnia, 1918 h. C. 1.20.
20. **Г. Юрэвіч.** Задачнік для пачатковае школы. I год. Выд. III-е папраўл. Белар. Шк. Рады. Вільня, 1921 г. Ц. 30 гр.
21. **С. Рак-Міхайлоўскі.** Арытмэтычны Задачнік для пачатк. школ, II і III год. Выд. Б. Клецкіна. Вільня, 1923 г. Ц. 1.20.
22. **Н. Рыбкін.** Геомэтрычны задачнік. I ч. Плянімэтрыя. Бел. Выд. Т-ва. Вільня, 1925 г. Ц. 1.75.
23. **А. Кісялёў.** Элемэнтарная альгэбра. I ч. Бел. Выд. Т-ва. Вільня, 1921 г. Ц. 1.75.
24. **А. Кісялёў.** Элемэнтарная альгэбра. II ч. Бел. Выд. Т-ва. Вільня, 1922 г. Ц. 3 зл.
25. **У. Ігнатоўскі.** Кароткі Нарыс Гісторыі Беларусі. 2-е выд. У. Знамяроўскага. Вільня, 1921 г. Ц. 2 зл.
26. **В. Остэрлёф і Я. Шустэр.** Сусьветная гісторыя. Ч. II. Сярэднявечная гісторыя. Выд. Бел. Нав. Т-ва. Вільня, 1922 г. Ц. 2 зл.
27. **В. Остэрлёф і Я. Шустэр.** Сусьветная гісторыя: ч III-я. Выд. Бел. Нав. Т-ва. Вільня, 1922 г. Ц. 2.20.
28. **А. Г. Вільфіус.** Навейшая гісторыя. Выд. Бел. Выд. Т-ва. Вільня, 1925 г. Ц. 2.50.
29. **Włast.** Karotkaja Historyja Biełarusi z 40 rysunkami. Druk. M. Kuchty. Wilnia, 1910 h. C. 2.25.
30. **А. Смоліч.** Географія Беларусі. Выд. 2-е значна перароб. і пашыр. вып. I. Выд. Б. А. Клецкіна. Вільня, 1922 г. Ц. 2 зл.
31. **А. Смоліч.** Географія Беларусі. Выд. 2-е значна перароб. і пашыр. выпуск II. Выд. Б. А. Клецкіна. Вільня, 1922 г. Ц. 3.75.
32. **А. Смоліч.** Географія Беларусі, выд. 3-е перараобл., пашыр. з 159 рыс. Выд. Б. Клецкіна. Вільня, 1923 г. Ц. 6.50.
33. **А. Нэканда-Трэпка.** Фізыка. Мэханіка і цяплыня. Бел. Выд. Т-ва. Вільня, 1922 г. Ц. 3.50.
34. **А. Нэканда-Трэпка.** Фізыка ч. II. Акустыка. Выд.. Бел. Выд. Т-ва. Вільня, 1924 г. Ц. 1.75.
35. **Н. Малышэў.** Фізыолёгія і анатомія чалавека. Выд. Мін. Белар. Спраў у Літве. Коўна, 1923 г. Ц. 2.75.
36. **В. Зелінскі.** Батаніка. Падручнік для сярэдніх школ. Выд. Мін. Белар. Спраў у Літве. Коўна, 1924 г. Ц. 4.75.
37. **Янка Станкевіч.** Паўкулі пабеларуску. Выд. Т-во Белар. Школы і А. Сыркіна. Вільня, 1921 г. Ц. 1.15.
38. Карта Беларусі (нямая).
39. **А. Луцкевіч.** Як вучыць у новай школе. Увагі для вучыцялёў белар. сярэдн. школ. Выд. Віл. Бел. Гімн. Вільня, 1923 г. Ц. 20 гр.
40. „Праграмы Беларускае Ніжэйшае Пачатковае Школы“. Цэн. Бел. Шк. Рады. Менск, 1920 г. Ц. 1 зл.
41. Праграмы для паступленьня ў Беларускія Гімназіі. Выд. Т-ва Белар. Школы. Вільня, 1925 г. ц. 30 гр.
42. Праграмы Беларускае пачатковае школы ў Латвіі. Выд. Аддз. пры гал. упр. Мін. Прас. Рыга, 1925-26 г.
43. **Л. Чарняўская.** Дзяціныя гульні. Выд. Бел. Выд. Т-ва „Крыніца“. Вільня, 1919 г.

Распрададзеныя:

44. **Я. Лёсік.** Наша Крыніца. 3-е чытаньне.
45. **Łastoŭski.** Niezabudka. Pieršaja paśla lemantara čytanka.
46. **Łastoŭski.** Siejbit. Druhaja paśla lemantara čytanka.
47. **Łastoŭski.** Rodnyja zierniaty. Knižka dla školnaha čytańnia. Hod II i III.
48. **Łastoŭski.** Biełaruski lemantar.
49. **А. Цётка.** Першае чытаньне.
50. **Юрэвіч.** Задачнік. II і III ч.
51. **A. Ciotka.** Haściniec dla małych dzietak.

(Працяг будзе).

Адказны-Рэдактар: **Т. Крачына.** Друкарня **Н. Левін і Сын**, Вільня, Нямецкая 22. Выдавец пасол на Сойм **П. Мятла.**